

Drugo jutro so ljubljanski Sokolovci, prej ko so odšli, še p ozdravili dr. Ploja predsednika taborskega odbora in ljutomerske čitalnice z lepo pesmico, da se mu tako zahvalijo za prav prijazno sprijetje.

Drugi tabor bode 6. septembra t. l. v Žalcu blizu Celja — Bog daj srečo! —

Samo v takem delovanju in v takem postopanju bomo našli svojo rešitev!

Tudi po telegrafu so došli lepi pozdravi in eden celo iz Karlovic v Slavoniji.

Gospodarske stvari.

Ptički varhi polja in logov.

Ptiči selivni in drugi so naj boljši varhi polja in logov in naj nesrečnejša misel je ta, da bi se morali ptiči pokončavati. — Če ne bi bilo ptičkov, ki neizmerno mnogo, mrčesa pojedjo, ne bi bilo v kratkem več gledati niti listeka na veji, niti sadja ne drevesih, niti travice na polju in celo bivanje človeško bi došlo v veliko nevarnost.

Hočemo malo pogledati, kako neizmerno zlo se more mrčes pomnožiti in bomo tedaj taki našli kako neizmerno nevaren bi mogel človečanstvu postati.

Jedna bela drevesna metuljka n. p. iznese 80—100 jajec; samica pretenice pa 300, samica drvotoča 1000; prosta osa iznese 3000 jajec; jedna mravljica 4—5000, zeljnata uš 15—30.000; listna uš pa že ima po petem rodu više od 60.000 milijonov zarodnikov. — Kako neizmerna množina bi zatoraj že v jednom letu nastala! in lahko si tedaj mislimo, da v nekkih letih ne bi več bilo zelene travice na celem svetu; moramo tedaj reči, da so v celem velikem gospodarstvu stvoritbe, ptiči, ki ta mrčes pobirajo, naj vekši ravnatelj. — Kako neizmerno mnogo kvara delajo oni, ki te mile, prijazne dobitnike človeštva, lovijo in streljajo! — To velja tudi o onih ptičih roparicah, od katerih se celo plača vtreljina. Spadajo pa sem, izjemši veliko hostno sovo, tudi vse sove. Jedna sova ki v močvirnih krajih živi, je ravno prej, ko jo je nahvaležni strelec umoril, pojedla 3 poljske miši. Jedna pegasta sova je skorej vsakih pet minut prinesla miš svojim mladim v gnezdo. V želodcu jedne navadne male sove so našli 75 gosonic in škodljivih pajkov. Ali tedaj ni prav velika sramota, če kmet svojega naj vekšega prijatelja vstrelji in razprtega na škedenj ali hlev pribije? — Ptički pevci pa živijo skoraj od samega mrčesa in ga zatoraj neizmerno mnogo pokončajo. Za izgled hočemo vzeti tukaj lastavko in videli bomo zadosti jasno neizmerno jeno hasnovitnost. — Lastavka se giblje čez dan 16 ur, ona krmi svoje mlade naj manje 20 krat. Lastavkin par pa je vsak dan više 600 krat v gnezdu. Ker pa vsaka stara lastavka vsakokrat v gnezdo prinese 10—20 mrčesov, pokonča jeden par lastavk na dan naj manje 6400 mušic in muh. Za svoj živež potrebujejo starši 600 muh in mušic na dan. Jedna rodovina lastavk pokonča tedaj vsak dan 4090 in v jednom mesecu 210.000 škodljivih mrčesov in še tudi više. Če jeden par starih lastavk v jednom mestu, dokler še je sam, 30.000 mrčesov pokonča, tako pokonča jedna lastavkina rodovina skoz celo polletje, če ima sedem glav, 576.000 mrčesov. Če je tedaj v jedni vasi 100 takih rodovin, požerejo te čez celo polletje 57 milijonov mrčesov. — In to ne bi bilo v korist gospodarstvu?! —

Sadjereja.

— VI.

Pri okuliranju je potrebno.

1. Nož za okuliranje, zadostuje ti peresnik če posebnega noža za to nimaš, posebno rezalo (klina), ktere ospica gori stoji, in ktero se navadno rabi za struganje.

2. 10—12 palcev dolgi in $\frac{3}{4}$ palcev široki trak iz ličja, ali platna, ali debela povolna preja.

3. Vejica iz ktere se jemljejo oka in posoda z vodo.

Okulira pa se tako le: Na zlahtni vejici vrh lepega oka se vreže v skorjo $\frac{1}{4}$ palca poprečki od tod se od vsakega kraja tega reza vroče 2 palca doli tako vendar, da reza spoder skupej dojdeta in ta izrezan košček se pravi ščit na katerem tudi se oko nabaja. Po tem dojde nekoliko bolj težavno delo, namreč odluščenje tega ščita od debla, tako da se pravi kal, ki se nahaja na notrajni skorji za

okom, s skorjo vred lepo odlušči in ne ostane na deblu. Ščitova skorja se mora zato naj prej okoli reza z nožem ali s kosteno pripravo za to, nekoliko odluščiti, po tem z dvema prstoma prijeti in naglo tako od debla odtrgati, da se malo na stran potisne. Zdaj pa se taki naj prej naj pogleda, ali se odzadaj na ščitu nabaja kal ali ne, če je kal na ščitu, opaziš na njem belo piko, če ne, malo luknjico. Če je na ščitu luknjica, je ostal kal na deblu, oko je tedaj za nič in okuliranje prazno delo. Če so vejice za okuliranje že malo suhe, ali če nimajo zadosti zrelih ok, ali če oko na mali grbi sedi, kakor je to navadno pri marilicah, breskvah in nekterih hruškah, se oko zlo redkokrat s kalom vred odluščiti da. Tukaj je potrebno, da se s ščitovo skorjo tudi nekoliko lesa izreže, kar se sicer težeje dela, ali je vendar gotov način, da se okuliranje prime. Dela pa se to tako le: Ščitova skorja se mora ravno tako izrezati, kakor je že sgoraj rečeno, tudi se ščit mora po rezih nekoliko odluščiti, ko se je to zgodilo, se nož pod ščitovo skorjo malo v les porine in tako z lesom vred od debla odtrga. Če si preveč lesa z okom odtrgal, odreži varčno les, ali vendar tako, da še ga malo pod okom ostane.

Če si na ta način ščit z okom vred srečno od debla odtrgal, ga moraš spet taki na odtrgano mesto deti in tamo z prsti leve roke držati, da se ne posuši. Neki imajo tudi navado, da ščit vzamejo taki v usta, kar vendar ščitu zna škoditi posebno pri tabakarjih.

Na oni strani divjaka, ki je obrnena proti jugu ali zahodu in za palec od zemlje se vreže poprečki, malo dolgše v skorjo, kakor je širša stran ščita dolga, od sredine tega reza se spet vreže skorja doli po deblu za eden palec dolgo. Oba rezaja po tem napravita podobo velike črke T. Ne sme se vendar globše vrezati, kakor samo toliko, da se skorja celo prereže. Po tem se mora skorja po rezih na toliko od debla odluščiti, da se lahko pod njo vrine ščit. Odlušči pa se skorja ali z nožem ali z kakim drugim navlašče za to napravljenim orodjem. Ko se je skorja odluščila se vloži ščit tako, da širši kraj ščita z rezom poprečnim na divjaku na tančno skupej dojde in da se ščitova skorja ne odlušči, ali oko s divjakovo skorjo ne pokrije. Za obezo se vzeme trak iz ličja, ki se mora naj prej pod okom dvakrat okoli ščita in divjaka prav močno omotati, po tem se potegne trak nad oko in se spet tukaj dvakrat prav močno okol ščita in divjaka ovije; tukaj je posebno potrebno paziti na to, da trak poprečni rez prav dobro pokrije, da ne more volhkoba notri. Po tem se trak spet potegne doli pod oko in se tukaj z drugim koncec dobro zaveže. Nad okom in pod njim se mora trak posebno močno nategniti, da oko tim lože priraste.

Lahko se tudi poprečni rez pod okom napravi in postranska reza gori skupej potegneta; tedaj pa se na divjaku, tudi mora poprečni res spoder napraviti in srednji rez gori potegniti tako J. Obeza se tedaj začne zgoraj.

Nekteri dajajo prednost temu nasprotnemu delu pri okuliranju, ker širša straa ščita lože k divjakovi skorji priraste in od zgoraj volhkoba ne more tako lahko notri.

Če še je po 8—14 danih vrineno oko zeleno in polno in če še je petlica črstva, in če nadalje petlica lahko odpadne če se je malo dotakneš; se je požlahnjenje prijelo. Če pa je vloženo oko majheno in izdolbeno in petlica suha, tedaj se požlahnjenje ni prijelo. Če še je tedaj vendar drevo soknato, se še lahko požlahnjenje enkrat skusi.

Gospodarske drobtinice.

VII.

Danes pride tudi Brezovec z očetem Čeričem k meni. Čerič mi naj prej pripoveduje, da je svoji ženi debelo za ušesa zapisal, kako se varjejo jajca gnjilobe.

Brozovec pa prosi sveta, kajti hoče staviti novi hlev.

No oče Čerič! vi ste že veliko na svetu skusili, bote tudi o stavbi hlevov veliko vedeli. Čerič začne!

Ljudstva stavijo si stanišča, da v njih bivajo. V starodavnih časih bivala so ljudstva v votlinah in berlogih, s časoma pa so svoja gnezda divjim zverinam prepustili, ter sebi šatore ali bajte stavili, v kojih so veseleje in zadovoljnjeje živeli.

Ker pa si je ljudstvo živino zmerom bolj in bolj pri družilo ter vdomačilo stavilo jej je sprvič ograje, kesneje pa stanišča, kojim pravilo je in dan danešni pravimo hlev.

Hočite tedaj vi Brezovec staviti hlev, stavite ga kakih 30 seznjev od svoje hiše in sicer vse hleve za konje, go-

veda, drobnico, svinje in kuretino pod eno streho. Za vsako bažo živali napravite predelano stajo; zraven hleva pa listnik, drvarnico in kolarnico za vozove in drugo orodje. Pregledajte naj prej hlev pri kakem gospodarju, ki ga je stavil po navedenem načinu. Hodite k gospodu Čolniku na Drvanji, pregledajte jegov hlev ter ga prosite, da vam ga načrta in po njegovem načrtu hlev izdelajte.

Čolnik pa res ima za vsako bažo živali posebno stajo in nad stajo pa napise, kakor „Volovski hlev, Konjski hlev, Orodnic“ itd.

Hlev za goveda biti pa mora proti severozapadni strani obešen in s kamenjem ali ilovico položen. Okna ne smejo nikdar v jasli obrnjene biti, kajti preobilna svetloba škodi živini. Hlev mora imeti več oken in sicer zarad čistega in zdravega zraka, koji živini nikdar manjkati ne sme. Goveja žival potrebuje hladnega hleva, zato obrnite okna proti severu. Iz hleva napeljite cevi ali zlebe, po katerih se scavnica v gnojnišče cedila bo. Okno v konjskem hlevu obrnite proti jugu, kajti konji potrebujejo toplega hleva.

Posebno si zapomniti sledeče:

1. Imejte snažnost v hlevu, kajti snaga pri živini je pol krme (klaje).

2. Skrbite za čisti zrak. Ako se zrak v hlevu spridi, ga sčistite, če se židovi od tleh do oboka dobro sperejo in tla čisto pometejo ter pri zaprtih oknih in durih s kubinjsko soljo in hudičevim oljem prav dobro prekadi. Preden se živina v hlev vzame mora se prav debelo pobeliti.

3. Skrbite, da bodo hlevi po leti hladni in temni in sicer zato, da muhe živine ne nadlegujejo, po zimi pa topli.

Brezovec se očetu Čeriču lepo zahvali za ta poduk in jaz jima naznanim, da bom prihodnjic s pomočjo blagorodnega gospoda Jožeta Centnerja (rojen Čeh) bivšega borštarskega mojstra razlagal.

1. O sadjereji. 2. O vrtnarstvu. 3. O gozdjih.

Kako pa skrbijo učitelji na drugih župnijah za povzdigo kmetijstva?!

Strmski.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dajc.)

IV. Del

36. Do tod razmišljevali smo samo o kovnem denaru, o katerem smo omenili, da ima sam po sebi isto veljavo, ktero zastopa. Pa posebno pri nas v Avstriji že dolgo časa zatega in srebernega denara celo nič ne kroži, nadomestuje ga papirnat, bankovci. Da par papirnih stotakov samo po sebi kot papir nima nobene, nikakor ne tolike vrednosti kakor par volov, vsakdo previdi, a vendar jih za izmeno vzeme kakor da bi srebro ali zlato dobil. Še celo ljubši so nam bankovci nego zlato posebno kedar imamo velike vsotine. Že mnogo sitnosti prizadeva štenje v srebru n. p. za 1000 gld. v pojedinih florintih; pa 100 srebernih florintov v žepu nositi bi bilo silno težavno, a 1000 gld. celo nemogoče. Imamo pa bankovec po 10, 100, 1000 gld., nam je z njimi štenje in nošnja brez vse težave. Tako nam je navadno v dobrih razmerah ljubše sprejeti 100 gld. v dobrih bankovcih nego v srebru; kakšne vendar imajo biti te razmere in v kakšne okolnosti se zapletajo, nam ima biti naloga od zdaj naprej razmišljavati. V to svrhu pa imamo naj prej poznovati, vir, iz kterega bankovci izhajajo in po katerem kot zastopina zlatu in srebru veljavni za krožno sredstvo poslujejo namreč: b a n k e.

Dopisi.

Iz Ljutomera. Tukajšni nemškutarji so po svojej nevednosti zmirom strašno nesrečni, kajti kadar je ktera reč že dokončana, jim se v tej zadevi še le oči odpirajo.

Na priliko, ko je bil ravno v tukajšnjem trgu tabor, niso znali, da sme pri resolucijah tudi proti glasovati. Zato pa ker so bile resolucije soglasno sprejete jim močno žolč kuha, ako ravno so bili skoraj, rekel bi vsi nasoči, vendar se javno ne upajo narodu pokazati, kam jihove želje vlečejo.

Zdaj na novo izhajajoči „Laibacher Tagblatt“ tako zapupnost med našimi nemškutarji nahaja, da si ga na prsa prtiskajo in pri spanju pod glavo devajo. Med ostalim bodi tudi to povedano, da so naši nemškutarji srečkali o poži-

ranju taboritov. Jeden po srečki izvoljenih je nalogo imel v gori omenjenem listu 5000 in drugi v graškem „Telegrafu“ še 2000 požreti.

To nalogo sta v omenjenih listih tudi izpolnila, pa brez vspeha, čisto nič nista skoz tako veliko požrešnost debelejša postala. Kar pa okinčenja našega trga ob taboru zadene moram omeniti, da je bilo izvrstno, cel trg je bil v slovanških barvah, tiste hiše, ki niso zastav imele, so pa nemškutarjev modro-rudeči nosovi, ki so je skoz okna tiščali, kinčali, da je bilo veselje gledati.

Ni davno kar sem bil sam nasoč, ko imenovan kranjski listek v tukajšni krēmi „zur Königin von Portugal“ prime neki kmet v roke ter ga malo nemški znajoč pogleda, in vidi same laži proti ljutomerskemu taboru, in potem pri tej priči nevsmiljeno rastrga in pod mizo bacne.

Omeniti Vam tudi moram da so ljubljanski sokolci močno tukajšnjim nemškutarjem dopasti morali, zakaj ta teden tukajšne švilje nič drugega ne delajo, kakor same rdeče srajce, gotovo hočejo tiste zastave, ktere so s taborišča nekam minole v svojo kulturo spraviti; ali bodo barve poskusili, če jih enkrat oblečejo, da bodo črne, rdeče in rumene postale, zakaj dokler se ne prepričajo, ne verjamejo. So kakor tisti, ki so šli v cerkev, ter se v zid upirali misleči, da jo bodo razširili. Z eno besedo tukajšni nemškutarji se mi zdaj zdijo, kakor tisti, ko ima vtonoti; prime se še za vsako slamico, ktera po vodi plava.

Ni davno, da so naši nemškutarji praznovali odhod dveh uradnikov nemškutarjev, pri kateri priliki so se vsi razun jednega, kterega v neki shrambi imajo — znašli — in do pozne noči nazdravljali. Kakor pa je že vam znan pregovor, da je navada železna srajca, večja množina se je z „živio“ drla, kajti „hoch“ ta beseda jim ni tečna, da si ravno je en tukajšni mizarski mojster pri vsaki napitnici opominjal svoje enako miselnike (nemškutarje), da bi morali „hoch“ zakričati, pa vse zastonj, oni si ne dajo svojega prirojene „živio“ vzeti.

Politični ogled.

Iz štajarskega deželnega zbora.

27. avgusta je bila 3. seja, v kateri se naj prej prečtel protokol prejšnje seje, za tim se je dal g. Lenčeku vsemdnevni odpust. G. Schmidt predloži prošnjo, po kateri bi se naj Marenberški okraj pridal Mariborskemu. Dalje ji došel na dnevni red postavni načrt, po katerim se naj odpravi politično dovoljenje v zakon v Štajarski, ki se brez besedovanja soglasno prime. Naj važnejši del te postave je tale:

„Dovoljenje v zakon od politične gosposke ali srenje prihodnjic ni potrebno za onega, ki se hoče ženiti, če stanuje v srenji vojvodstva štajarskega.“

Vladni predlogi zastran premembe občinske postave za Štajarsko; po tem občinska postava za Gradec, Maribor in Celje, se izroči odboru za občinske stvari, ki je bil že v prejšnji seji voljen. Sporočilo zastran Sesslerjeve, Schmidtove in Dominkuševé volitve se preloži na dnevni red prihodnje seje.

Vladni predlog zastran razglašenja več cest v okrajne ceste prvega razreda se izroči posebnemu odboru, ki se je kesneje volil.

Za popredno posvetovanje postav, da se naj premeni deželna volilna postava in zastran poročila dežel. zbora, da se naj pregleda deželna in deželnovolilna postava, se je volil poseben odbor.

Sporočilo dežel. odbora, da se naj napravijo premembe v deželnih in Dobernskih toplicah, se je izročilo posebnemu odboru.

Za posvetovanje o sporočilu zastran vinorejske šole, ki se bode napravila v Mariboru, se je volil odbor iz sledečih gospodov; gg. Brandstetter, Hafner, Feyrer, Kriehuber, Pairhuber, Paner, Plankensteiner, Razlag in Hieber.

V 4. seji 29. avgusta je najprej došel na vrsto predlog dr. Schloffer-ja, da se naj izreče hvala cesarju v posebnem pismu za to, da je potrdil temeljne državne in verske postave. Da se je tak predlog nemškim liberalcem strašno zlo dopal se že samo po sebi razumeva.

G. Herman pa je v imenu slovenskih poslancev rekel, da se oni celo ne zlažejo s tim predlogom.

Tudi baron Buol je v imenu svoje stranke ono isto izrekel in oba poslanca sta predložila naj se gre k dnevnemu